

การใช้คำในวงไพ่ฟองไทย

The use of words in Thai Pong cards

รัช มั่นต่อการ / Tach Montokarn

ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, 65000, ประเทศไทย
Department of Thai, Faculty of Humanities, Naresuan University, Phitsanulok, 65000, Thailand

Email : Tachmonto@gmail.com

Received: July 10, 2023
Revised: August 21, 2023
Accepted: August 27, 2023

Abstract

This research article has three objectives: 1) to study the process of using words, 2) to study the use of specific words and 3) to study the process of using words in Thai Pong cards. For research method, the researcher interviewed 12 players and collect word usage data by joining as a player in the Thai Pong card circle as well. The results of the research showed that the 8 Thai Pong cards circles in total 134 words as follows: 9 words describing cards, 42 words naming card, 9 words describing order and ranking, 7 words describing player's name, 30 words describing playing method, 5 words describing noun classifier, 51 slangs, and 17 condemned words.

Key words: use of words Thai Pong Card circle of cardse

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการใช้คำ 2) เพื่อศึกษาการใช้คำเฉพาะ และความหลากหลายของการใช้คำในวงไพ่ห้องไทย สำหรับวิถีศึกษา ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้เล่นจำนวน 12 คน และเก็บข้อมูลการใช้คำด้วยการเป็นผู้เล่นในวงไพ่ห้องไทยด้วย ผลวิจัยพบการใช้คำในวงไพ่ห้องไทย 8 ประการ ได้แก่ คำอธิบายลักษณะไพ่ จำนวน 9 คำ คำเรียกชื่อไพ่ จำนวน 42 คำ คำแสดงลำดับและศักดิ์ จำนวน 9 คำ คำเรียกชื่อผู้เล่น จำนวน 7 คำ คำอธิบายวิธีการเล่น จำนวน 30 คำ คำลักษณะนามจำนวน 5 คำ คำสแลง จำนวน 15 คำ และคำค่า จำนวน 17 คำ รวมทั้งสิ้น จำนวน 134 คำ

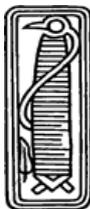
คำสำคัญ: การใช้คำ, ไพ่ห้องไทย, วงไพ่

บทนำ

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมนุษย์ล้วนแล้วแต่เชื่อมั่นในเทพเจ้าและภูตผีปีศาจว่าให้คุณให้โทษแก่ชีวิต ดังนั้นจึงเกิดพิธีอ้อนวอนบนบานให้เทพเจ้าหรือภูตผีปีศาจต่าง ๆ ช่วยเหลือตนเอง ซึ่งปรากฏในรูปของการสะเดาะเคราะห์ต่อชะตาตลอดจนถึงการเสี่ยงทายผลดีผลร้าย เป็นต้น เครื่องมือเสี่ยงทายในสมัยโบราณก็แล้วแต่มนุษย์จะสร้างหรือทำขึ้นตามสมควรที่กรณีนั้น ๆ ในยุคต่อ ๆ มา เครื่องมือเสี่ยงทายได้พัฒนาจากการใช้เพื่ออ้อนวอนบนบานต่อเทพเจ้าหรือภูตผีปีศาจกลายเป็นการเสี่ยงเพื่อวัดดวงเสี่ยงโชค ความหลากหลายของเครื่องมืออาจทำจากวัสดุต่าง ๆ และปรากฏรูปลักษณ์ต่าง ๆ เช่น รูปเทพเจ้า รูปคน รูปสัตว์ รูปต้นไม้ นอกจากนี้ยังพบเครื่องมือเสี่ยงทายปรากฏเป็นกระดาษตัวเลข กระดาษจดแต้ม เป็นต้น ส่วนวิธีการเสี่ยงทายอาจจะมีการปิดตาจับกระดาษตัวเลข หรือให้สัตว์เลี้ยงคาบหรือทำให้เคลื่อนที่จากที่เดิม การเสี่ยงทายเหล่านี้จึงเป็นความเพลิดเพลินของชุมชน (Bunphakdi, 1967)

เมื่อการทำกระดาษตัวเลขเสี่ยงทายได้พัฒนาตามลำดับ ไพ่จึงถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้แทนกระดาษตัวเลข ไพ่ห้องเงินเกิดขึ้นในยุคสมัยราชวงศ์ชางและเป็นต้นแบบของไพ่ห้องไทยซึ่งรับเอาวิธีการเล่น ศิลปกรรมที่ปรากฏในไพ่ คำที่ใช้เรียกชื่อไพ่ ตลอดจนถึงตัวละครต่าง ๆ ที่ปรากฏนามในไพ่ล้วนแล้วแต่ได้รับอิทธิพลจากไพ่ห้องเงินทั้งสิ้น สำหรับไทยนั้นรับเอาไพ่เงินมาตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหง ส่วนไพ่ห้องไทยที่ได้รับอิทธิพลจากไพ่ห้องเงิน ได้รับความนิยมอย่างสูงสุดใสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ไพ่ห้องไทยในยุคแรก ๆ ปรับปรุงลดทอนด้านศิลปกรรมจากของไพ่ห้องเงินโบราณ ต่อมาโรงงานไพ่ของกรมสรรพสามิตได้ปรับปรุงลดทอนในตัวไพ่ให้มีความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างข้อมูล ต่อไปนี้

ไพ่ห้องเงินโบราณ

ไพ่ห้องเงินยุคแรกในเมืองไทย

ไพ่ที่เขียนขึ้นใหม่

ที่มา: Bunphakdi, 1967, p. 17

วงไพ่ฟองไทยมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการพนันอื่น ๆ ด้านกายภาพของวง ต้องใช้อุปกรณ์การเล่นหลากหลายชนิด ต้องมีสมาชิกหรือผู้เล่นจำนวนไม่ต่ำกว่า 6 คน ต้องมีสถานที่เล่นมิดชิด ต้องมีการขออนุญาตเล่นอย่างเป็นทางการในแต่ละวัน ในแง่การขยายของวงไพ่ Sukkhae (2013) อธิบายว่าเกิดจากการต้องการใช้เวลาว่างเพื่อพักผ่อนหย่อนใจเป็นเวทีของการพูดคุยสารทุกข์สุกดิบเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในหมู่ของคนที่ทำงานเหมือนกัน สำหรับในวงไพ่ฟองไทย ภาษาที่ใช้ในการสนทนาปราศรัยขณะเล่น จึงเป็นภาษาเฉพาะกลุ่ม เฉพาะด้านและผู้ที่ใช้เล่นไพ่ฟองไทยไม่เป็น อาจไม่เข้าใจภาษาเฉพาะของวงไพ่ฟองไทย

การศึกษาวิจัยการใช้คำในวงไพ่ฟองไทยนี้ ผู้วิจัยศึกษาการใช้คำในวงไพ่ฟองไทย หมูบ้านหนองกวางลี ตำบลตองทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีผู้เล่นไพ่ฟองไทยเหลืออยู่เพียงไม่กี่หมู่บ้านและนับวันจะไม่มีผู้ที่สามารถเล่นไพ่ฟองไทยนี้ได้อีก เนื่องจากไพ่ฟองไทยเป็นไพ่ที่มีรายละเอียดในการเล่นหมุกหมิมและต้องใช้ทักษะตลอดจนถึงความจำมากกว่าปกติ กล่าวกันว่าผู้เล่นหนึ่งคนอาจจะเล่นไพ่ฟองไทยเป็นต้องใช้เวลานานนับปี เหตุผลสำคัญในการศึกษา ก็คือ วงไพ่ฟองไทยเป็นสังคมการใช้ภาษาที่มีลักษณะเฉพาะกลุ่มซึ่งบุคคลภายนอกที่ใช้เล่นไพ่ฟองไทยไม่เป็นไม่สามารถเข้าใจความหมายของคำที่ใช้ได้ในวงได้ ตัวอย่าง เช่น คำว่า เอี้ยว ที่ใช้อธิบายลักษณะไพ่ชนิดหนึ่ง ไม่ได้มีความหมายเหมือนคำว่า เอี้ยว ในความเข้าใจของสาธารณชนทั่วไป หรือ คำว่า เสียร คำว่า ก๊วย และคำว่า ผ่อง เป็นต้น คำเหล่านี้มีความหมายเฉพาะในหมูสมาชิกผู้เล่นไพ่ฟองไทยเท่านั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์การใช้คำในวงไพ่ฟองไทยเพื่อสืบทอดและรักษามรดกคำในวงไพ่ฟองไทยซึ่งนับวันจะสูญหายและไม่มีผู้ทราบความหมายในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิจัยการใช้คำเฉพาะในวงไพ่ฟองไทย
2. เพื่อศึกษากระบวนการใช้คำในวงไพ่ฟองไทย
3. เพื่อศึกษาความหลากหลายของการใช้คำในวงไพ่ฟองไทย

วิธีการดำเนินวิจัย

การศึกษาคำและการใช้คำในวงไพ่ฟองไทยนี้ ผู้วิจัยเลือกหมู่บ้านที่ผู้วิจัยถือกำเนิดตั้งแต่เด็ก และเป็นสถานที่ที่ผู้วิจัยคุ้นเคย เนื่องจากสถานที่อื่นได้รับการจัดให้เป็นบ่อน ยกแก่การลงพื้นที่เก็บข้อมูล เพราะผู้เล่นในบ่อนไม่ประสงค์จะบอกข้อมูลและเปิดเผยตัวตนที่แท้จริง สำหรับหมู่บ้านที่ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ผู้ให้ข้อมูลไพ่ฟองไทยจำนวน 12 คน ทุกคนเป็นผู้เล่นไพ่ฟองไทยมาเป็นระยะเวลาหลายสิบปีและอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวได้ สำหรับวิธีศึกษา ผู้วิจัยใช้แบบบันทึกข้อมูลก็รวบรวมคำสัมภาษณ์ผู้เล่น จำนวน 12 คน และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการเป็นผู้เล่นในวงไพ่ฟองไทยเพื่อสังเกตการใช้คำอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากคำปกติอีกด้วย อนึ่งวิธีดำเนินการวิจัยผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นหลักและยึดหลักการแบบวิธีวิจัย 4 ประการ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การกำหนดขอบเขตพื้นที่ในการเลือกเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้าย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเป็นการรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ประการ ได้แก่ 1) การเก็บข้อมูลเพื่ออธิบายเสริมหัวข้อวิจัย 2) การเก็บข้อมูลจากแหล่งเกิดข้อมูลโดยการลงพื้นที่เล่นไพ่ด้วยตนเองและสัมภาษณ์ผู้เล่นร่วมวง

1.1 การเก็บข้อมูลเพื่ออธิบายเสริมหัวข้อวิจัยหมายถึง การเก็บข้อมูลจากแหล่งค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยนเรศวร หอสมุดประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร หอสมุดสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กระทรวงวัฒนธรรม ฐานข้อมูลค้นคว้าคำและการใช้ จาก TDC หรือ Thai Digital Collection ซึ่งเป็นโครงการหนึ่งของ ThaiLIS

1.2 การเก็บข้อมูลจากแหล่งเกิดข้อมูล หมายถึง ผู้วิจัยร่วมเล่นจริงในวงไพ่ผ่องไทยตามพื้นที่ที่กำหนดไว้ในขอบเขตพื้นที่ จากนั้นสังเกตวิธีการใช้คำพูดของผู้เล่นในขณะที่กำลังเล่น นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เพื่อเก็บคำ สำนวน ที่ปรากฏในวงไพ่ผ่องไทย

2. ขอบเขตพื้นที่ในการเลือกเก็บข้อมูล

ขอบเขตพื้นที่ในการเลือกเก็บข้อมูล หมายถึง พื้นที่ที่มีการเล่นไพ่ผ่องไทยเป็นประจำ ในคำจำกัดความนี้ ผู้วิจัยระบุถึงสถานที่ที่มีผู้เล่นไพ่ผ่องไทยเป็นประจำแต่ไม่ใช่บ่อนการพนัน คำว่า เล่นประจำ คือ เล่นทุกวัน หรือเกือบทุกวันในแต่ละสัปดาห์ ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือก บ้านหนองกวางลี หมู่ 8 ตำบล ดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นแหล่งเก็บข้อมูล เนื่องจากสถานที่เล่นไพ่นี้นอกบ้านนี้ ไม่ใช่บ่อนการพนันเจ้าของสถานที่หรือเจ้าของบ้านจะยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเพื่อขอเล่นสนุกคลายเครียดในแต่ละวันและเสียค่าธรรมเนียมขออนุญาตเล่นต่อฝ่ายปกครองวันต่อวัน เกณฑ์การคัดเลือกหมู่บ้านนี้เพราะผู้วิจัยคุ้นเคยกับผู้เล่นแต่ละคน อีกทั้งจะได้ข้อมูลเชิงลึกกว่าการลงพื้นที่ในบ่อนเปิดตามสถานที่ต่าง ๆ การสัมภาษณ์ผู้เล่นในบ่อนที่ไม่คุ้นเคยมักไม่ได้ข้อมูลในเชิงลึก เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์มักไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเบื้องต้น สันนิษฐานว่าเกิดจากความกลัวและความอาย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ 2 ประการ คือ 1) เครื่องมือเก็บข้อมูล 2) เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับเครื่องมือเก็บข้อมูลผู้วิจัยสร้างเครื่องจำนวน 5 ชุด มีผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ตรวจสอบและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ จากนั้นผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปจัดเก็บข้อมูลและนำข้อมูลมาแบ่งกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ตามทฤษฎีที่กำหนดไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาวิเคราะห์โดยกำหนดการวิเคราะห์ให้ตามลำดับ ตั้งแต่คำที่ใช้อธิบายลักษณะไพ่ คำที่เรียกชื่อไพ่ เป็นต้น โดยใช้ทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องคำและการใช้คำกำหนดทิศทางในการวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยค่าและการใช้ในวงไฟผ่องไทย พบการใช้ในวงไฟผ่องไทย 8 ประการ ได้แก่ คำอธิบายลักษณะไฟ คำเรียกชื่อไฟ คำแสดงลำดับและศักดิ์ คำเรียกชื่อผู้เล่น คำระบุนิวกรรมการเล่น คำลักษณะนาม คำสแลง และคำตา

1. คำอธิบายลักษณะไฟ

คำอธิบายลักษณะไฟ หมายถึง คำที่ใช้อธิบายหรือบอกรูปร่างลักษณะของไฟในแต่ละใบที่มีลักษณะแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มไฟ ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อสังเกตให้ผู้เล่นได้จดจำลักษณะไฟ และเป็นการพัฒนาความจำสำหรับผู้สูงอายุอีกด้วย จากการศึกษาวิจัยพบคำอธิบายลักษณะไฟจำนวน 9 คำ ได้แก่ คำว่า เอี้ยว สอง สาม สี่ ห้า หก เจ็ด แปด เก้า

คำว่า เอี้ยว เป็นคำอธิบายลักษณะไฟ 2 ชนิด คือ เอี้ยวที่มีลักษณะหัวเต็มและเอี้ยวที่มีลักษณะหัวบาก คำว่า สอง เป็นคำอธิบายลักษณะไฟที่มีปุ่มกลมมนบนหัวไฟด้านบนขวาและด้านล่างซ้าย สอง มี 3 ชนิด ได้แก่ สองคณฑี สองตา และสององคต คำว่า สาม เป็นคำอธิบายลักษณะไฟที่มีปุ่มแหลมเสี้ยวด้านบนขวาและด้านล่างซ้าย สาม มี 3 ชนิด ได้แก่ สามคณฑี สามตา สามนก คำว่า สี่ เป็นคำอธิบายลักษณะไฟที่มีปุ่มกลมมนปรากฏตรงกลางขอบด้านบนและขอบด้านล่างของสี่ มี 3 ชนิด ได้แก่ สี่คณฑี สี่มะเขือ และสี่นม คำว่า ห้า เป็นคำอธิบายลักษณะไฟที่มีเว้าลึกจากขอบไฟด้านบนและขอบด้านล่างปรากฏรอยเว้า 2 รอย ห้า มี 3 ชนิด ได้แก่ ห้าคณฑี ห้าแดงโม และห้านก คำว่า หก เป็นคำอธิบายลักษณะไฟที่ด้านบนขวาและด้านล่างซ้ายของไฟจะมีเส้น 2 เส้น เส้นด้านบนจะลากยาวจนสุดขอบ เส้นด้านในเป็นเส้นสั้น ๆ ลากสุดแค่ขอบด้านในของไฟเท่านั้น ทั้งสองเส้นมีขนาดเท่า ๆ กัน หก มี 3 ชนิด ได้แก่ หกคณฑี หกตา หกละเอียด คำว่า เจ็ด เป็นคำอธิบายลักษณะไฟที่มีเว้าลึกจากขอบไฟด้านบนและขอบด้านล่างปรากฏรอยเว้า 3 รอยเฉียงไปทางด้านขวา เจ็ด มี 3 ชนิด ได้แก่ เจ็ดคณฑี เจ็ดพัด และเจ็ดนก คำว่า แปด เป็นคำอธิบายลักษณะไฟที่มีเว้าลึกตรงกลางขอบไฟด้านบนและขอบด้านล่างปรากฏรอยเว้า 1 รอย แปด มี 3 ชนิด ได้แก่ แปดคณฑี แปดตา และแปดละเอียด คำว่า เก้า เป็นคำอธิบายลักษณะไฟที่ด้านบนขวาและด้านล่างซ้ายของไฟจะมีเส้น 1 เส้น เส้นจะลากยาวจนสุดขอบ เก้า มี 3 ชนิด ได้แก่ เก้าดำ เก้าจันและเก้าแดง ดังตัวอย่างข้อมูลที่ปรากฏต่อไปนี้

ที่	คำแสดงลักษณะ	หัวเต็ม	หัวบาก	-	หมายเหตุ
1	เอี้ยว				เอี้ยวที่มีลักษณะหัวบากมี 5 ชนิด ที่แสดงในลำดับที่ 1 คอลัมน์ที่ 4 ชื่อ เอี้ยวแดง
2	สอง				คอลัมน์ 3 สองคณฑี คอลัมน์ 4 สองตา คอลัมน์ 5 สององคต

ที่	คำแสดงลักษณะ	หัวเต็ม	หัวบาก	-	หมายเหตุ
3	สาม				คอลัมน์ 3 สามคนซ์ คอลัมน์ 4 สามตา คอลัมน์ 5 สามนกเตี้ย
4	สี่				คอลัมน์ 3 สี่คนซ์ คอลัมน์ 4 สี่มะเขือ คอลัมน์ 5 สี่นม
5	ห้า				คอลัมน์ 3 ห้าคนซ์ คอลัมน์ 4 ห้าแดงโม คอลัมน์ 5 ห้านก
6	หก				คอลัมน์ 3 หกคนซ์ คอลัมน์ 4 หกตา คอลัมน์ 5 หกละเอียด
7	เจ็ด				คอลัมน์ 3 เจ็ดคนซ์ คอลัมน์ 4 เจ็ดพัด คอลัมน์ 5 เจ็ดนก
8	แปด				คอลัมน์ 3 แปดคนซ์ คอลัมน์ 4 แปดตา คอลัมน์ 5 แปดละเอียด
9	เก้า				คอลัมน์ 3 เก้าดำ คอลัมน์ 4 เก้าจัน คอลัมน์ 5 เก้าแดง

2. คำเรียกชื่อ

คำเรียกชื่อ หมายถึง คำที่ใช้เรียกชื่อไฟส่องไทยแต่ละชนิดในขณะการเล่น ผลการศึกษาวิจัยพบคำเรียกชื่อแบ่งเป็นจำนวน 5 กลุ่มคำเรียก ได้แก่ คำเรียกชื่อว่า คนซ์ ตาน ละเอียด และคำเรียกชื่อห้อง

2.1 คำเรียกชื่อว่า คนซ์ ไม่พบความหมายโดยตรงของคำนี้ งานเขียนเกี่ยวกับไฟส่องไทยบางเล่มใช้ คำว่า คน ก็มี คำว่า คนซ์ กับ คำว่า คน มีความหมายแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง คนซ์ ที่ปรากฏในไฟส่องไทย สันนิษฐานว่าเรียกชื่อตามศิลปกรรมที่ปรากฏในไฟและเมื่อพิจารณาตามศิลปกรรมที่ปรากฏตรง

กับ คำว่า คมที่ ในภาษาไทย หมายถึง เครื่องปั้นดินเผาศิลปะสมัยสุโขทัย ซึ่งเกิดขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 19-20 ลวดลายที่ปรากฏบนเครื่องปั้นดินเผาท้องกับกับลายศิลปกรรมในไฟ่องไทยอยู่พอสมควร นอกจากนี้จากการเก็บข้อมูลในพื้นที่ พบว่ามีการเรียกชื่อ คมที่ แผลมาเป็น คน แต่ไม่ได้เรียกระบุคำว่า คน โดยตรง ทั้งนี้ผู้เล่นบางคณะเรียกไฟที่มีชื่อเรียกว่า คน โดยเรียกใหม่ว่า มนุษย์ คำว่า มนุษย์ ในกรณีนี้ หมายถึง คำว่า คน นั่นเอง (T. Montokarn, personal communication, May 19, 2021)

2.2 คำเรียกชื่อไฟว่า ตา พบว่าใช้เรียกชื่อตามลักษณะลวดลายดวงตาที่ปรากฏในไฟ

2.3 คำเรียกชื่อไฟว่า นก พบว่าใช้เรียกไฟที่มีลักษณะลวดลายรูปนกที่ปรากฏในไฟ

2.4 คำเรียกชื่อไฟว่า ละเอียด พบว่า ใช้เรียกชื่อไฟที่มีลวดลายศิลปกรรมที่ปรากฏเป็นรูปนก ยืนหันหน้าตรง

2.5 คำเรียกชื่อห้อง คำเรียกชื่อห้องในวงไฟ่องไทย ปรากฏชื่อห้องจำนวน 12 ชื่อ ได้แก่ ชื่อห้องกับตำแหน่งทางการปกครอง ได้แก่ คำว่า พญา เป็นคำเรียกชื่อเอี่ยว ผู้วิจัยพบว่า เอี่ยวพญา ยังได้รับการเรียกขานในวงไฟ่องชื่ออื่น ๆ อีก เช่น เรียกว่า ผู้ใหญ่ ไอ้โต้ง ไอ้กู เป็นดิน (T. Montokarn, personal communication, May 19, 2021) ชื่อห้องกับสัตว์ ได้แก่ คำว่า หู เป็นคำเรียกชื่อไฟ่องชนิดที่มีเลข 1 ไทย ปรากฏในภาพ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า ผู้เล่นบางคณะเรียกเอี่ยวหว่าน หนึ่ง ก็มี (T. Montokarn, personal communication, May 12, 2021) คำว่า หนึ่งนี้ สันนิษฐานว่าเรียกตามเลข 1 ไทย ที่ปรากฏในไฟ่อง ชื่อห้องกับสมณเพศ ได้แก่ คำว่า ซี เป็นคำเรียกชื่อไฟ่องอีกชนิดหนึ่ง การเรียกชื่อว่า ซี นี้ สันนิษฐานว่า เรียกตามชื่อเขียนหรือชื่อผู้กล่าวแห่งเขาเหลียงซานในสมัยราชวงศ์ซ่ง

ซึ่งเป็นยุคสมัยกำเนิดไฟ่องจีน โดยผู้ผลิตไฟ่องจีนในสมัยนั้นนำศิลปกรรมสมัยราชวงศ์ซ่ง และภาพเหล่าผู้กล่าวหรือเขียนมาวาดและพิมพ์ลงในไฟ่องเพื่อเชิดชูเกียรติ ครั้นเปลี่ยนเป็นไฟ่องไทย ซึ่งได้รับอิทธิพลจากไฟ่องจีน มีการเขียนภาพไฟ่องชื่อขึ้นมาใหม่ตามแบบอย่างของไฟ่องไทย แต่ชื่อเรียกยังคงเหมือนเดิม นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า การเรียกเอี่ยวซีในวงไฟ่องไทย มีการเรียกเพี้ยนไปจากเดิมบ้าง เช่น เรียกว่า ยายซี แม่ซี ผักซี หรือ ผัก เป็นต้น ชื่อห้องกับของใช้ ได้แก่ คำว่า เกือก และ พัด คำว่า เกือก เป็นคำเรียกชื่อไฟ่องอีกชนิดหนึ่ง การเรียกชื่อว่า เกือก นี้ สันนิษฐานว่าเรียกตามลักษณะรูปเกือกม้าหรือรองเท้าม้าที่ปรากฏในไฟ่อง นอกจากนี้ยังมีการเรียกชื่อเอี่ยวเกือกอย่างอื่นอีกด้วย เช่น เรียกว่า สัน สันเท้า สันตีน รองเท้า ส่วน คำว่า พัด เป็นคำเรียกชื่อ ไฟ่อง แม้จะมีลักษณะเหมือนพัดตา แต่ก็ไม่ปรากฏการเรียกว่า เจ็ดตา เหมือนไฟ่องตา แปรตา สองตาหรือสามตา เป็นต้น นอกจากนี้จะเรียกว่า พัดแล้ว ในวงไฟ่องไทย ยังปรากฏการเรียกชื่ออื่น ๆ อีก เช่น เรียกว่า พัดลม แอร์ ร้อนไหม เย็นไหม (เรียกลักษณะเชิงถาม ในขณะที่เปิดไฟ่องไฟ่องจากกองหรือกำลังจะทิ้งไฟ่องนี้ไป) (T. Montokarn, personal communication, June 15, 2021) ชื่อห้องกับมาตราวัด ได้แก่ คำว่า ยาว เป็นคำเรียกชื่อเอี่ยวอีกชนิดหนึ่ง สันนิษฐานว่าเรียกตามลักษณะภาพนกที่ปรากฏในไฟ่องซึ่งมีลำตัวยาว ในไฟ่องจีนโบราณ ลักษณะลำตัวยาวและจะงอยปากของนกจะมีขนาดยาวกว่าภาพตาในไฟ่องไทยของไทย นอกจากนี้จะเรียกว่า ยาว แล้ว ในวงไฟ่องไทย ยังปรากฏคำเรียกชื่ออื่นอีก เช่น เรียกว่า ยืด ไอ้ยืด ยาวเจ็ย (T. Montokarn, personal communication, June 20, 2021) ชื่อห้องกับตัวละครในวรรณคดี ได้แก่ คำว่า องคต เป็นคำเรียกชื่อ ไฟ่อง ซึ่งห้องกับคำว่า องคต ซึ่งเป็นตัวละครคนตัวหนึ่งในเรื่อง รามเกียรติ์ นอกจากนี้เรียกว่า องคต แล้ว ไฟ่องนี้ยังปรากฏชื่อเรียกอื่นในวงไฟ่องไทยว่า ต้อง ไอ้ต้อง ลุงต้อง ลุง (T. Montokarn, personal communication, June 20, 2021) ชื่อที่ห้องกับอวัยวะ ได้แก่ คำว่า นม คำว่า นม เป็นคำเรียกชื่อไฟ่อง ได้แก่ สีมม ไฟ่องนี้เวลาผู้เล่นที่เป็นผู้หญิงจำใจขึ้นมามักจะเอาไปใส่ตะที่หน้าอกให้ผู้เล่นคนอื่น ๆ ฐัว้เป็นสีม

นอกจากนี้ไฟฟ์ยังปรากฏชื่ออื่นในวงไฟฟ์ของไทยว่า อีตูด (T. Montokarn, personal communication, June 23, 2021) ชื่อที่พ้องกับพืชสวนครัว ได้แก่ คำว่า มะเขือ เป็นคำเรียกชื่อไฟฟ์ที่บางครั้งการอธิบายลักษณะของไฟฟ์ใบนี้ เมื่อผู้เล่นจั่วไฟฟ์มะเขือขึ้นมาจะไม่เรียกตรง ๆ แต่จะบอกลักษณะ เช่น พูว่า ต้มกันไหม หมายถึง มะเขือต้มในครัว เป็นต้น (T. Montokarn, personal communication, June 23, 2021) ชื่อที่พ้องกับผลไม้ ได้แก่ คำว่า แดงโม เป็นคำเรียก ไฟห้า ไฟโบนียังปรากฏการเรียกชื่ออื่นอีก เช่น เรียกว่า ตาหวาน บางครั้งก็เรียกกร่อนคำสั้น ๆ เป็น ห้าโม ไฟห้าแดงโมนี้ เป็นไฟฟ์อยู่ในกลุ่มที่เรียกว่า ตา แต่ไม่เรียกว่า ตา เหมือน สองตา สามตา หกตา แปดตา เป็นต้น (T. Montokarn, personal communication, June 26, 2021) ชื่อที่พ้องกับสี ได้แก่ คำว่า แดง ดำ คำว่า แดง และคำว่า ดำ นั้น มีชื่อเรียกอื่นอีก เช่น เรียกว่า นางแดง แดงแจ้ (T. Montokarn, personal communication, June 26, 2021) สำหรับคำว่า ดำ เป็นชื่อเรียกไฟห้า ที่เรียกชื่อว่า ดำ สันนิษฐานเรียกตามลักษณะพื้นภาพของไฟฟ์ซึ่งมีสีดำทั้งใบ นอกจากนี้ ผู้เล่นบางคนมักเรียกไฟฟ์นี้ว่า มืด ดำมืด บางคนเรียก เก้าคองต์ตามกลุ่มไฟฟ์ที่มีเลขไทยปรากฏอยู่ (T. Montokarn, personal communication, June 29, 2021) ชื่อที่พ้องกับเครื่องหมายวรรคตอน ได้แก่ คำว่า ดอกจัน คำว่า ดอกจันนั้น เป็นชื่อของไฟห้า ที่เรียกว่า ดอกจัน สันนิษฐานว่าเรียกตามลายไฟฟ์ที่ปรากฏเหมือนเครื่องหมายวรรคตอนแบบหนึ่ง เป็นรูปกลม ๆ เป็นแฉก หากพิจารณาในอีกแง่มุมหนึ่ง พบว่าดอกจันที่ปรากฏเหมือนรูปดอกจันของงูเห่าที่กำลังแผ่พังพาน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เรียกบางคนจะเรียกชื่อไฟฟ์นี้ว่า จัน ดอกไม้จัน ไข่ห้า เป็นต้น (T. Montokarn, personal communication, July 3, 2021)

3. คำแสดงลำดับและศักดิ์

คำแสดงลำดับและศักดิ์ในวงไฟฟ์ของไทย หมายถึง การกำหนดนับไฟฟ์ตามลำดับศักดิ์ ไฟฟ์ที่มีศักดิ์สูงที่สุดจะได้รับการจัดให้อยู่เป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งนับว่าแตกต่างจากการนับลำดับและศักดิ์อื่น ๆ จากการศึกษาวีจยพบคำแสดงลำดับและศักดิ์ จำนวน 9 คำ ได้แก่ เอี้ยว สอง สาม สี ห้า หก เจ็ด แปด เก้า

4. คำเรียกชื่อผู้เล่น

คำเรียกชื่อผู้เล่นในวงไฟฟ์ของไทย หมายถึง คำที่ใช้เรียกกลุ่มคนร่วมเล่นไฟฟ์ของไทยจำนวน 1 วง วงละ 6 คน จากการศึกษาวีจย พบคำที่ใช้เรียกชื่อ 7 คำ ได้แก่ คำว่า สมาชิก ขา คู่ชา วงใหญ่ วงเล็ก เจ้า ลูกมือ

4.1 คำว่า สมาชิก หมายถึง คำที่ใช้เรียกจำนวนผู้เล่นไฟฟ์ของไทย สมาชิกไฟฟ์ของไทย 1 วง ต้องประกอบด้วยสมาชิก 6 คนเป็นอย่างต่ำ

4.2 คำว่า ขา หมายถึง คำที่ใช้เรียกกลุ่มผู้เล่น มีความหมายเหมือนคำว่า สมาชิก ทั้งนี้ คำว่า ขา พบว่า มักใช้บ่อยกว่า คำว่า สมาชิก สันนิษฐานว่าเพราะเป็นคำพยางค์เดียวและใช้คล้องปากกว่าคำว่า สมาชิก (T. Montokarn, personal communication, July 13, 2021)

4.3 คำว่า คู่ชา หมายถึง คำที่ใช้เรียกสมาชิกวงไฟฟ์ จำนวน 2 คน ซึ่งเล่นอยู่ในวงเดียวกัน แต่ไม่กินกันหรือเล่นไม่เอาสตางค์กัน ใน 1 วงไฟฟ์ไทยอาจจะมีการมีคู่ชา 1 คู่ หรือ 2 คู่ แล้วแต่ผู้เล่นจะตกลงกันเอง จากการศึกษาวีจยพบว่าสมาชิกที่เป็นคู่ชากันส่วนมากมักเป็นสามีภรรยา เป็นญาติหรือเป็นเพื่อนสนิทกัน นอกจากนี้ยังพบว่าสมาชิกบางคนมีเค้าหรือเงินงบนในการเล่นน้อย มักจะขอเป็นคู่ชากับสมาชิกคนอื่นในวง ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงในการเสียนั้น สำหรับผู้ที่จะเล่นเป็นคู่ชากันนั้นต้องนั่งตรงกันข้ามกัน

โดยอยู่คนละฝั่งของวงไฟและมีผู้เล่นคนอื่นยืนอยู่ 2 คนเสมอ

4.4 คำว่า วงใหญ่ หมายถึง กลุ่มผู้เล่นไฟผ่องไทยที่กำหนดเงินในวงเล่นแพงมากกว่าปกติ คำว่า วงใหญ่นี้ พบว่ามีกรณีเรียกเฉพาะกลุ่มที่เล่นไฟผ่องไทย หมู่ 8 บ้านหนองกวางลี ตำบลคตหนอง อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลกเท่านั้น ทั้งนี้ไม่ปรากฏคำนี้ในพื้นที่อื่น ๆ (T. Montokarn, personal communication, July 13, 2021)

4.5 วงเล็ก หมายถึง กลุ่มผู้เล่นไฟผ่องไทยที่กำหนดเงินในวงเล่นไม่แพงมากนัก ส่วนมากเป็นการเล่นแบบคล้ายเครื่องตลกสนุกสนาน เป็นกิจกรรมยามว่างของผู้สูงอายุที่อยู่บ้านไม่ได้ทำงานในแต่ละวัน (T. Montokarn, personal communication, July 13, 2021)

4.6 คำว่า เจ้า หมายถึง ผู้เล่นซึ่งทำหน้าที่แจกไฟให้สมาชิกคนอื่นในวงจากการศึกษาวิจัยพบการใช้คำว่า เจ้า 2 คำ โดยการประสมกับอื่น ได้แก่ คำว่า เจ้ามือและคำว่า เจ้าปลอม เจ้ามือ หมายถึง ผู้เล่นที่ทำหน้าที่แจกไฟให้สมาชิกคนอื่นจากสาเหตุที่ตนกินไฟในรอบที่ผ่านมา ส่วนคำว่า เจ้าปลอม หมายถึง ผู้เล่นหรือสมาชิกในวงไฟคนที่ไม่ได้กินไฟแต่นั่งอยู่ได้มือของคนกินไฟที่คนถูกกินต้องจ่ายเงินมากเป็นพิเศษ มี 4 กรณี คือ กินถก 4 ตัว กินล้ม กินตัน กินล้มเอี้ยว คนกินไฟที่ได้เงินมากในรอบนี้ต้องทำหน้าที่ทำไฟ ส่วนคนที่นั่งได้มือต้องแจกไฟและเป็นเจ้าปลอม นอกจากนี้ การเป็นเจ้าปลอมจะได้เปรียบผู้อื่นตรงที่ได้ไฟในรอบที่แจกเพิ่มขึ้นอีก 1 ใบ (T. Montokarn, personal communication, July 15, 2021)

4.7 คำว่า ลูกมือ หมายถึง สมาชิกคนอื่นนอกจาก เจ้า เจ้ามือ หรือเจ้าปลอม ลูกมือในวงไฟผ่องไทยจะได้รับการแจกไฟน้อยกว่าเจ้ามือ 1 ใบ สมาชิกไฟ 1 วงตามปกติ จะประกอบด้วย ลูกมือ จำนวน 5 คน และเจ้า เจ้ามือ หรือเจ้าปลอม จำนวน 1 คนเสมอ (T. Montokarn, personal communication, July 15, 2021)

5. คำระบุวิธีการเล่น

คำที่ระบุวิธีการเล่นนั้น จากการศึกษาวิจัย พบว่า มี จำนวน 30 คำ ได้แก่ คำว่า ค่าตง ค่าไฟ ตังวง ทำ ตัด เลือกเจ้า นับไฟ แจก จัดไฟ ตีไฟ เก็บ จั่ว ผ่อง คอย รอ คั่ว เตี้ย กิน ทุบ เฆา คน (คุล) คู่ ก๊วย คู่คว่า ตอง เสียร โจ๊ก ขาแข็ง เสียบไฟ ทับหลัง ดังข้อมูลต่อไปนี้

5.1 คำว่า ค่าตง หมายถึง การเก็บเงินให้เป็นค่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟ สำหรับสมาชิกที่เป็นเจ้าบ้าน การเก็บค่าตง มีลักษณะการเก็บ 2 ประการ ได้แก่ การเก็บยกและการเก็บบางส่วน

5.2 คำว่า ค่าไฟ หมายถึง การเก็บเงินในวงไฟเพื่อคืนเงินแก่ผู้ออกค่าไฟก่อน จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ออกเงินซื้อไฟมักเป็นผู้ประสานในการหาสมาชิกวงไฟ โดยผู้ประสานจะนัดแนะวันเวลาและสถานที่ให้ นอกจากนี้ผู้ประสานยังจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น ได้แก่ ไฟ เสือ ไม้เขี่ย ผู้ประสานบางคนจัดหาหมอนอิง ผ้าปูนั่ง เบาะสำหรับรองนั่ง เป็นต้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุอีกด้วย สำหรับค่าไฟมักเก็บคืนให้ผู้ออกเงินก่อนโดยเก็บคืนมากกว่าราคาจริง 1 เท่า ตัวอย่างเช่น ไฟผ่องไทย 1 สำหรับราคา 150 บาท จะเก็บค่าไฟคืนให้ผู้ออกเงินก่อน 300 บาท เป็นต้น

5.3 คำว่า ตังวง หมายถึง คำที่ใช้เพื่อจะบอกสถานที่เล่น การตังวง คือ การสอบถามถึงสถานที่การเล่น เช่น ถามว่า ตังวงที่ไหน เล่นบ้านใคร

5.4 คำว่า ทำ หมายถึง การทำไฟด้วยวิธีการนำไฟมากระจายเพื่อมิให้ไฟชุดเดียวกันเรียงติดกัน จากการศึกษาวิจัยพบการทำไฟ มี 2 ประการ ได้แก่ การรวบทำและการสลับทำ

5.5 คำว่า ตัด หมายถึง การนำไฟที่ทำเสร็จแล้วแยกออกเป็นสองส่วน ได้แก่ ส่วนที่ตัดแล้ว
เจ้ามือถือเพื่อแจกกับส่วนที่ตัดแล้ววางไว้กลางวงสำหรับจั่ว

5.6 คำว่า เลือกเข้า หมายถึง การกำหนดให้สมาชิกหรือผู้เล่นคนใดเป็นเจ้ามือเพื่อแจกไฟ
การเลือกเจ้ามือให้ผู้เล่นที่แกะไฟจากกล่องแล้วทำไฟคนแรกเป็นเจ้าเพื่อตอบแทนในการทำไฟ เพราะ
ผู้ที่เป็นเจ้าของจะได้รับไฟมากกว่าสมาชิกคนอื่น 1 ใบ ซึ่งมีโอกาสที่ไฟจะมีตีม้อมมีเสียมากกว่าผู้อื่นเพิ่มโอกาส
ในการกินไฟมากขึ้น

5.7 คำว่า นับไฟ หมายถึง การนับจำนวนไฟแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ การนับไฟก่อนเริ่มเล่น
และการนับไฟในแต่ละรอบที่เล่น

5.8 คำว่า แจก หมายถึง การจ่ายไฟไปรอบวงให้ผู้เล่นแต่ละคน การแจกมี 2 ประการ
ประกอบด้วย การแจกไฟให้เจ้ามือ การแจกไฟให้ลูกมือ การแจกไฟให้เจ้ามือ หมายถึง เจ้ามือ ซึ่งทำหน้าที่
เป็นผู้แจกต้องแจกไฟให้ตนเองก่อน สำหรับจำนวนไฟที่จะต้องแจกให้สมาชิกแต่ละคนในแต่ละรอบหรือ
แต่ละตีม้อมมีจำนวน 11 ใบ ยกเว้นเจ้ามือจะได้ไฟ 12 ใบ การแจกไฟให้เจ้ามือจะแจก 2 ครั้ง ครั้งที่แจก 6 ใบ
ครั้งที่ 2 แจก 6 ใบ รวมเป็น 12 ใบ ส่วนการแจกไฟให้สมาชิกในวงไฟผ่องไทยนั้น จะแจกเวียนไปทางขวา
ของเจ้ามือเรียกว่าทักษิณาวรรต ส่วนการแจกไฟให้ลูกมือ หมายถึง เจ้ามือหลังจากแจกไฟให้ตนเองก่อนแล้ว
ก็แจกไฟให้ลูกมือที่อยู่ด้านขวาของตน ซึ่งเรียกในวงไฟผ่องไทยว่า ได้ม้อม สำหรับลูกมือจะได้ไฟจากการแจก
2 ครั้ง ครั้งแรกได้ไฟจำนวน 6 ใบ ครั้งที่ 2 ได้ไฟจำนวน 5 ใบ รวม 11 ใบ

5.9 คำว่า จัดไฟ คำว่า หมายถึง การเตรียมไฟอีก 1 สำหรับเพื่อไว้เล่นในรอบหรือตาต่อไป
จากการศึกษาวิจัยพบว่า การจัดไฟนั้น เจ้าบ้านซึ่งเป็นเจ้าของสถานที่จะเตรียมมาไว้สำหรับใส่ไฟเพื่อรอแจก
ในรอบต่อไป การเล่นไฟผ่องไทยในแต่ละรอบนั้นจะมีไฟสองสำหรับ แบ่งออกเป็นสองสี คือ สำหรับที่มีหลังไฟ
สีส้มจำนวน 120 ใบ และสำหรับที่มีหลังไฟสีเขียว จำนวน 120 ใบ หากรอบใดใช้ไฟที่มีหลังสีใดสีหนึ่งเล่น
ไฟอีกสำหรับหนึ่งจะได้รับการจัดให้อยู่ในจานเพื่อรอใช้เล่นในรอบหรือตาถัดไป การทำเช่นนี้ สันนิษฐานว่าไฟ
ผ่องไทยมีจำนวนไฟมากใบ และขนาดใบก็เล็กยากแก่การทำไฟหรือรวบไฟ หากจะรอไฟที่ใช้เล่นในรอบที่แล้ว
จะใช้เวลานานเกินไปไม่เหมือนไฟป็อกหรือไฟรมี่ซึ่งมีจำนวนใบน้อยกว่าและขนาดใบใหญ่กว่า เป็นต้น

5.10 คำว่า ดีไฟ หมายถึง สมาชิกในวงไฟผ่องไทยทิ้งไฟไปไม่ต้องการลงด้านขวามือตนเอง
จากการศึกษาวิจัยพบว่า การดีไฟหรือการทิ้งไฟ มี 2 ประการ ได้แก่ การดีไฟของเจ้ามือและการดีไฟของ
ลูกมือ การดีไฟของเจ้ามือ หมายถึง เจ้ามือผู้มีไฟจำนวน 12 ใบในรอบแรกซึ่งมากกว่าผู้เล่นคนอื่น 1 ใบ
ตามกติกาการเล่นไฟผ่องไทยกำหนดให้ผู้เล่นแต่ละคนมีไฟจำนวน 11 ใบ เจ้ามือซึ่งมีสิทธิ์ได้ไฟมากกว่า
สมาชิกคนอื่นเมื่อเริ่มรอบหรือเริ่มตีม้อมแล้วเจ้ามือจึงต้องดีหรือทิ้งไฟให้เหลือ 11 ใบ เท่ากับสมาชิกคนอื่น
ก่อน การดีไฟของเจ้ามือจึงต้องดีไฟก่อนจั่วหรือดีไฟก่อนทำอย่างอื่น การดีไฟของลูกมือ หมายถึง สมาชิก
ผู้เล่นที่มีไฟ 11 ใบ น้อยกว่าเจ้ามือ 1 ใบ ดังนั้น ก่อนจะดีไฟสมาชิกผู้เล่นที่ไม่ใช่เจ้ามือจะต้องมีไฟ 12 ใบ
ก่อน ซึ่งจะทำให้ได้ในกรณีที่เก็บไฟจากสมาชิกเหนือมือที่ดีไฟให้หรือจั่วไฟ ในกรณีที่สมาชิกเหนือมือดีไฟแล้ว
ไม่ตรงกับความต้องการจึงต้องจั่วไฟในกองให้ครบ 12 ใบ จากนั้นก็ดีไฟด้วยตนเองไม่ต้องการออกจากมือ
ไป 1 ใบ เพื่อให้เหลือ 11 ใบเท่าเดิม

5.11 คำว่า เก็บ หมายถึง การนำไฟของผู้เล่นนั่งอยู่เหนือด้านซ้ายมือของตนทิ้งแล้วมาเก็บ
รวมกับไฟที่ตนมีอยู่มือเพื่อจัดให้เข้าพวกกัน จากการศึกษาวิจัยพบว่า การเก็บไฟของผู้เล่นนั้นมัจจุหมาย
การเก็บ 6 ประการ ได้แก่ การเก็บเข้าคู่ การเก็บเป็นเมียบ การเก็บเข้าตอง การเก็บเข้าเตียร การเก็บเทียบ
การเก็บไว้ทิ้งไล่ไฟได้ม้อม

5.12 คำว่า จั่ว หมายถึง การดึงไฟจากกองมาเปิด หรือการเปิดไฟในกองตามสิทธิ์ของผู้เล่นในแต่ละรอบ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ในการจั่วแต่ละครั้งผู้เล่นจะไม่เขี่ยซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ทำงานส่งสำหรับไว้ในวงไฟม่อไทยเพื่อใช้เปิดหรือจั่ว ทั้งนี้เพราะผู้เล่นไฟม่อไทยแต่ละคนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุไม่เขี่ยจึงอำนวยความสะดวกสำหรับผู้เล่นโดยไม่ต้องเอื้อมแขนหรือนมั่วตัวเพื่อจั่วไฟ

5.13 คำว่า ม่อ หมายถึง การออกเสียงว่า ม่อ ของผู้เล่นคนใดคนหนึ่งที่ต้องการไฟของผู้จั่วเมื่อมีการม่อเกิดขึ้น ผู้เล่นคนใดจั่วไฟต้องสละไฟตัวที่จั่วขึ้นให้คนที่ออกเสียงว่า ม่อ แม้ว่าไฟใบนั้นผู้จั่วจะต้องการเป็นอย่างมากก็ตาม จากการศึกษาวิจัยพบว่า วิธีการม่อไฟ ผู้ม่อจะต้องออกเสียงให้ดังชัดเจนได้ยินทั่ววงหรือบางครั้งอาจต้องใช้นิ้วเขี่ยตลบบนเสื้อปรองเล่นส่งสัญญาณให้ผู้จั่วไฟรู้ตัว สาเหตุที่ต้องใช้ไม่เขี่ยตลบบนเสื้อปรองเล่น เพราะผู้เล่นบางคนสูงวัยและหูตึง การออกเสียงว่าม่อบางครั้งอาจไม่ได้ยินก็ได้ ถ้าผู้จั่วเสียบไฟเข้าตำแหน่งในมือแล้วทั้งไฟลง ผู้เล่นคนอื่นไม่สามารถจะม่อไฟได้อีก

5.14 คำว่า คอย หมายถึง การรอไฟตัวสำคัญ จากการศึกษาวิจัยพบว่า คำว่า คอย แบ่งออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ คำว่า คอยเสียบ หมายถึง การรอไฟ 2 ตัว เพื่อนำมาประกบและคอยกิน คำว่า คอยเสียบ ในวงไฟม่อไทยนี้ ใช้เฉพาะไฟพวกเดียวกัน คำว่า คอยเทียบ หมายถึง การรอไฟ 1 ตัว เพื่อนำมาเทียบสำหรับใช้คั่วหรือรอกิน จากการศึกษาวิจัยพบว่า การคอยเทียบปรากฏเฉพาะการเทียบที่เป็นไฟตรงกันเท่านั้น และคำว่า คอยกิน หมายถึง การรอไฟเพื่อกินแล้วขณะพั่นในรอบนั้น จากการศึกษาวิจัยพบว่า การคอยกิน มี 7 ประการ ด้วยแก่ กินช่อง หมายถึง การกินไฟในช่องทางแบบธรรมดาและเงินรางวัลในรอบนั้นไม่มากนัก จากการศึกษาวิจัยพบว่า การกินช่องเป็นการขณะพั่นไฟม่อไทยแบบง่ายที่สุดแม้เงินรางวัลจะไม่มากแต่ผู้เล่นส่วนใหญ่นิยมกินช่อง มักมีคำพูดว่า กินช่องถึงจะกินน้อยก็กินไว้ก่อนดีกว่าไม่ได้กิน การกินช่องนั้นผู้คั่วไฟสามารถกินไฟได้จากการจั่วไฟของผู้เล่นคนใดก็ได้ เมื่อไฟถูกจั่วหรือเปิดจากกองแล้วตรงกับช่องที่คั่ว ผู้คั่วก็สามารถกินได้ทันที กินถก หมายถึง การกินไฟทุกช่องทางแต่เป็นการจั่วเองกินเอง จากการศึกษาวิจัยพบว่าคำว่า ถก ยังใช้ คำว่า ถลก ได้ด้วย กินลัม หมายถึง การกินไฟในลักษณะที่ไฟทุกชุดและทุกใบของผู้กินต้องไม่เหมือนกันยกเว้นกินลัมเอี้ยว จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่าการกินลัมมี 5 ประการ ได้แก่ กินลัมเดี่ยว กินลัมเอี้ยว กินลัมสามดับ กินลัมสามแดง กินลัมสามงอง กินตัน หมายถึง ไฟทุกไฟของผู้กินต้องเป็นไฟเข้าตองทั้ง 4 พวก จากการศึกษาวิจัยพบว่า นอกจากจะเรียกว่า กินตันแล้ว ยังเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า กิน 4 ตอง กินสี่ตัว หมายถึง การกินไฟในลักษณะพิเศษและค่อนข้างยากเนื่องจากการคั่วไฟตัวที่ 4 ของชุดซึ่งเหลือเพียงใบเดียวโอกาสที่จะเป็นไปได้แทบไม่มี กินเขี้ยวเบรี้ยว หมายถึง ไฟของผู้เล่นที่ปรากฏในมือเข้าพวกแล้ว 3 เติร์ แต่ไฟที่คั่วหรือรอกินมีความแตกต่างจากไฟอื่น กินเขี้ยวหวาน หมายถึง ไฟของผู้เล่นที่ปรากฏในมือเข้าพวกแล้ว 3 ตอง แต่ไฟที่คั่วหรือรอกินมีความแตกต่างจากไฟอื่น (T. Montokarn, personal communication, July 22, 2021)

5.15 คำว่า คั่ว หมายถึง การคอยกิน หรือการรอกินไฟตัวที่ต้องการ จากการศึกษาวิจัยพบว่า การคั่วไฟ แบ่งออกเป็น 7 ประการ ได้แก่ คั่วช่อง คั่วสองช่อง คั่วสามช่อง คั่วสี่ช่อง คั่วสี่ตัว คั่วลัม คั่วตัน

5.16 คำว่า เตี้ย หมายถึง ไฟใบที่ 4 ใบสุดท้ายของชุด หากมีผู้ม่อไฟเข้าตอง 3 ใบ ใบสุดท้ายที่เหลืออยู่จะเรียกว่า ตัวเตี้ย จากการศึกษาวิจัยพบว่า ไฟตัวเตี้ยนั้นส่วนมากไม่เป็นที่ต้องการของผู้เล่นเนื่องจากมีประโยชน์น้อยที่จะเข้าพวกกับไฟอื่นแล้ว

5.17 คำว่า หุบ หมายถึง ไฟของผู้เล่นปรากฏในมือเข้าพวกแล้ว 3 ตอง แต่ไม่มีไฟคู่เพื่อรอกิน 4 สี่ตอง หรือกินตัน ผู้เล่นจึงหุบไฟ เพื่อกันไม่ให้คนอื่นกินไฟในตาขึ้น

5.18 คำว่า เฉา หมายถึง ในการเล่นไพ่ของไทยแต่ละตา หากต้องจั่วไพ่ไปจนถึงใบสุดท้ายแล้ว ไม่มีผู้กินไพ่หรือชนะไพ่ในตา นั้น อีกทั้งในกองด้านล่างไม่มีไพ่ให้ต้องเปิดจั่วอีกต่อไปลักษณะเช่นนี้เรียกว่า เฉา คำนี้สันนิษฐานว่ามาจากคำว่า อับเฉา

5.19 คำว่า หลก และ หมายถึง ไพ่ที่เจ้ามือแจกให้ลูกมือไม่มีไพ่คู่ ไม่มีไพ่เสียว ไม่มีไพ่ก๊วย 11 ใบที่ปรากฏในมือไม่เข้าพวกกันเรียกว่า หลก หรือ และ บางคราวมีคำพูดจากสมาชิกในวงเรื่องไพ่หลก ว่าและเป็นขี้ไอ้อู๋บ้าง สิบสองหน้ารวมหน้าเจ้าของบ้าง เป็นต้น

5.20 คำว่า คู่ หมายถึง ไพ่ที่เหมือนกันสองใบปรากฏในมือของผู้เล่น คู่ นั้นอาจเกิดจากกรณีต่าง ๆ เช่น เกิดจากไพ่ที่ได้รับแจกในครั้งแรก เกิดจากไพ่ที่ตนเองจั่วขึ้นมาแล้วตรงกับไพ่ที่มีอยู่บนมือ และเกิดจากผู้เล่นเหนือมือทิ้งมาตรงกับไพ่ที่มีอยู่บนมือ

5.21 คำว่า ก๊วย หมายถึง ไพ่พวกเดียวกันแต่คนละชนิด เมื่อนำไปพวกเดียวกันแต่คนละชนิด จำนวนสองใบมาประกบกัน เรียกว่า ก๊วย สำหรับไพ่ที่ประกบเป็นก๊วยแล้ว จำเป็นต้องหาไปพวกเดียวกัน แต่คนละชนิดอีกหนึ่งใบมาผสมให้ครบ เมื่อผสมครบสามใบแล้วเรียกว่า เสียว

5.22 คำว่า คู่คว่ำ หมายถึง ไพ่พวกเดียวกันและชนิดเดียวกันปรากฏในมือขณะที่แจกไพ่และผู้เล่นตกลงกันว่าจะเล่นคู่คว่ำคือการนำไพ่สองใบบนมือที่เป็นไพ่พวกเดียวกันชนิดเดียวกัน ลงไปคว่ำกับพื้นด้านหน้าตนเองเพื่อรอไพ่อัตว์ตรงกับคู่คว่ำซึ่งผู้เล่นจะจั่วขึ้นมาจากกอง คู่คว่ำของผู้เล่นคนใดตรงกับไพ่นอกที่มีผู้เล่นเปิดขึ้นมาคู่คว่ำของผู้เล่นคนนั้นก็จะกินคู่คว่ำในรอบนั้น

5.23 คำว่า ตอง หมายถึง ไพ่สามใบที่เป็นพวกเดียวกัน ชนิดเดียวกัน ปรากฏบนมือของผู้เล่น ตั้งแต่เริ่มแจกไพ่ในบรรดาตองนั้น เก้าตา นับว่าเป็นไพ่ตองที่มีศักดิ์ใหญ่สุดกว่าไพ่ทั้งหมด

5.24 คำว่า เสียว ในวงไพ่ของไทย หมายถึง ไพ่พวกเดียวกันแต่คนละชนิดรวมกันสามใบ เรียกว่า เสียว หากไพ่ในมือผู้เล่นใดครบหมดทั้งสี่เสียวผู้นั้นถือว่ากินลัมหรือ กินลัมเสียวในรอบนั้น

5.25 คำว่า โจ๊ก หมายถึง ไพ่พิเศษที่ผู้เล่นตกลงกันว่าว่าจะเลือกไพ่อัตว์ใดเป็นโจ๊กที่มีคุณสมบัติพิเศษ คือ จะนำไปประสมกับเป็นไพ่ตองหรือไพ่เสียวหรือประสมกับไพ่ต่างพวกก็ได้ โดยความหมายก็คือ ใช้แทนไพ่ใบใดก็ได้ตามที่ต้องการ ส่วนไพ่ปัจจุบันไม่นิยมเล่นโจ๊กเนื่องจากปัญหาการคว่ำเร็วเกินไป

5.26 คำว่า ได้มือ หมายถึง สมาชิกวงไพ่นั้นอยู่ด้านซ้ายมือของผู้อื่น และสามารถเก็บไพ่ที่ผู้เล่นซึ่งนั่งอยู่ด้านซ้ายมือตนเองหรือที่เรียกว่าเหนือมือทิ้งมาให้ สมาชิกที่นั่งอยู่ใต้มือคนอื่นสามารถเรียกไพ่ได้สามทาง ได้แก่ 1) จั่วเอง 2) สมาชิกเหนือมือทิ้งให้ 3) ผ่องไพ่ที่ใครก็ได้ในวงจั่วขึ้นมา สำหรับ คำว่า ได้มือนั้นบางครั้งก็เรียกว่า ขาล้าง

5.27 คำว่า เหนือมือ หมายถึง สมาชิกในวงไพ่นั้นอยู่ด้านซ้ายมือของผู้อื่น สมาชิกเหนือมือสามารถทิ้งไพ่ให้หรือขับหรือทิ้งตามผู้เล่นที่นั่งได้มือตนเอง เช่น ผู้เล่นที่นั่งได้มือทิ้งไพ่ สอง สมาชิกเหนือมือ ก็ทิ้งไพ่สองเพื่อไม่ให้ผู้ที่อยู่ใต้มือเก็บไพ่ การทิ้งแบบนี้เรียกว่า ขับ หรือ ไล่ เป็นต้น สำหรับคำว่า เหนือมือ บางครั้งก็เรียกว่า ขาบน หรือ มือบน

5.28 คำว่า ขาแข็ง หมายถึง ผู้เล่นที่มีไพ่เกิน เช่น เมื่อมีการจั่วและทิ้งไปจนรอบวงแล้ว ผู้เล่นคนใดเพิ่งจะนับไพ่และปรากฏว่าไพ่ตนเองขาด ไม่ครบสิบเอ็ดใบหรือไพ่เกินกว่าสิบเอ็ดใบในตานี้รอบนั้น ผู้เล่นคนนั้นมักจะกินไฟและชนะในรอบนั้น ก็ไม่มีสิทธิ์ได้เงินพนันจากคนอื่นและเรียกว่า ขาแข็ง

5.29 คำว่า เสียบไพ่ ในวงไพ่ของไทย หมายถึง การเก็บหรือจั่วไพ่ออกจากกองแล้วนำขึ้นมาเสียบระหว่างไพ่พวกเดียวกันหรือไพ่นชนิดเดียวกันผู้เล่นที่เสียวเขาจะหมั่นสังเกตุว่าผู้เล่นคนใดเก็บไพ่ไปที่สมาชิกเหนือมือทิ้งให้หรือแม้แต่ตัวเองและเก็บไปไว้ การเสียบไพ่มักบอกถึงไพ่นั้นสำคัญหรือไม่ สำหรับผู้เล่นที่ถือไพ่

มีหลักสังเกตว่า ไฟโบในที่สุดที่อยู่ชิดนิ้วหัวแม่มือ มักเป็นไฟล้าคัญเสมอ ส่วนไฟที่อยู่บริเวณนิ้วชี้มักเป็นไฟที่รื้อทิ้ง

5.30 คำว่า ทับหลัง หมายถึง ไฟที่ผู้เล่นคนหนึ่งคอยกิน ซึ่งอยู่ถัดไปจากไฟของผู้เล่นอีกคนหนึ่ง ซึ่งคว่ำและกินติดหน้าก่อน เมื่อหยางไฟดูปรากฏว่าไฟที่ผู้เล่นคนหนึ่งคอยจะมาที่หลังหรือเรียงอยู่ในลำดับถัดไป กรณีที่กินไม่ทันคนอื่นแบบนี้เรียกว่า ทับหลัง

6. คำลักษณะนาม

คำลักษณะนามที่ปรากฏในวงไฟผ่องไทย ได้แก่ คำว่า สำหรับ ขอน และคำว่า ใบ คำว่า สำหรับ หมายถึง การมัดและห่อไฟผ่องไทยด้วยกระดาษบางขนาด 0.1 มิลลิเมตรเข้าด้วยกัน โดยแบ่งไฟ 1 สำหรับ ออก 2 ห่อ ได้แก่ ห่อสีเขียวหนึ่งห่อ มีไฟในห่อหนึ่งสำหรับ จำนวน 120 ใบ และห่อสีแดง 1 ห่อ มีไฟในห่อหนึ่งสำหรับจำนวน 120 ใบ รวมไฟสองสี เป็น 2 สำหรับ จำนวน 240 ใบ ในการเล่นไฟผ่องไทยแต่ละครั้ง จะใช้ไฟเวียนเล่นโดยผู้เล่นจะเลือกไฟสีใดก่อนก็ได้เพื่อแจกเล่น แต่ผู้เล่นส่วนใหญ่มักเลือกห่อสีเขียวก่อน ข้อนี้สันนิษฐานว่าไฟผ่องไทยห่อสีเขียวจะเป็นสีที่มองเห็นแล้วดูสบายตากว่า คำว่า ขอน หมายถึง ไฟจำนวน 240 ใบ แบ่งออกเป็น 2 มัด มัดที่ 1 เป็นไฟที่มีพื้นด้านหลังสีแดง มัดที่ 2 เป็นไฟที่มีพื้นด้านหลังสีเขียว ส่วนคำว่า ใบ เป็นลักษณะนามของไฟแต่ละตัว

7. คำสแลง

คำสแลงที่ปรากฏในวงไฟผ่องไทย หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้สื่อสารและเข้าใจกันเฉพาะกลุ่มที่เล่นไฟผ่องไทยด้วยกัน คำสแลงในวงไฟผ่องไทยนี้ไม่คำนึงถึงความถูกต้องตามหลักภาษา ไม่คำนึงถึงความหมาย ตลอดจนถึงไม่คำนึงถึงความสุภาพทางภาษา ตัวอย่าง เช่น คำว่า สวาบ ซึ่งหมายถึงการกินไฟหรือการนำชื่อคนตั้งในวงสังคมมาใช้เรียกไฟบางชนิด เช่น เรียกเอี้ยวโค้งว่า ผู้ใหญ่บ้าง เรียกลุงตุ๋นบ้าง เรียกสององค์ว่า ลุงบ้าง ลุงต้องบ้าง หรือจิกหัวเรียกว่า ไอ้ต้องบ้าง เรียกสามคนเตี้ยว่า น้องแดนบ้าง หรือหากมีคนในวงชื่อแดน ก็ไหลไปเรียกชื่อคนในวงว่า น้องแดนบ้าง

8. คำคำ

คำคำที่ปรากฏในวงไฟผ่องไทย หมายถึง การใช้ผรุสวาทหาจากคำห่อไฟของตนเองที่ปรากฏในมือบ้าง ไฟที่จั่วแล้วไม่ได้ตามประสงค์บ้าง จากการศึกษาวิจัยพบคำคำในวงไฟผ่องไฟ จำนวน จำแนกประเภทตามกลุ่มความหมาย ได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอวัยวะ เช่น หน้าจูเลือด หน้าจูทวาร หน้าจูตต หน้าเข็ดตต หน้าที หน้าเข็ดที นมน้อย กลุ่มบุคคล เช่น ไอ้ตุ๋น ไอ้ข้อม ไอ้แม่ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 10 กลุ่มชาติพันธุ์-ชาติกำเนิด เช่น ไอ้ไพร่ พ่อมึงตาย ไอ้สารเลว ลูกกะเหรี่ยง เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยการใช้คำในวงไฟผ่องไทยทั้ง 8 ประการ คำที่ใช้อธิบายลักษณะไฟเป็นการใช้คำเพื่ออธิบายลักษณะเด่นที่ปรากฏและข้อควรสังเกตในไฟแต่ละชนิด ซึ่งจะมีชื่อลักษณะแตกต่างกัน คำอธิบายลักษณะไฟช่วยให้ผู้เล่นไฟผ่องไทยจดจำชนิดของไฟได้รวดเร็ว การอธิบายลักษณะเด่นของไฟเพื่อให้จำได้อย่างแม่นยำนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Liamkaew (1986) ที่กล่าวว่า ลักษณะที่

โดดเด่นหรือซับซ้อนของศิลปกรรมมักเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์จำได้ดี สำหรับฟองไฟไทยนั้น ตั้งแต่ไฟเอี้ยวถึงไฟแก้ว มีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงและด้วยจำนวนไฟที่มีมากถึง 120 ใบ ผู้เล่นต้องจดจำลักษณะของไฟแต่ละใบให้ขึ้นใจ เพราะเคยปรากฏว่าผู้หัดเล่นใหม่บางคนผสมไฟผิดชนิดผิดพวกก็มี

ส่วนคำเรียกชื่อไฟ แบ่งเป็นการเรียกชื่อตามศิลปกรรมที่ปรากฏในไฟ เช่น ไฟชนิดใด ด้านหน้าไฟเป็นรูปนก ไฟชนิดนั้นส่วนมากมักเรียกว่า นก หรือไฟที่มีรูปดวงตาปรากฏอยู่ด้านหน้าไฟก็จะได้รับเรียกว่า ตา ไฟที่มีศิลปกรรมเหมือนลวดลายคันทิในสมัยสุโขทัยก็จะได้รับเรียกว่า คันทิ หรือ คน คำเรียกชื่อตามศิลปกรรมที่ปรากฏในไฟนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Saengponsit (1997) ที่กล่าวว่า หลักการในการนำศิลปะมาออกแบบใช้ในงานต่าง ๆ ก็เพื่อให้งานนั้นเกิดความน่าสนใจ จดจำง่ายและประทับใจ ย่นนาน คำแสดงลำดับและศักดิ์ เป็นการแสดงลำดับชั้นของอำนาจและค่าในไฟฟองไฟหยก ลำดับและศักดิ์ไฟที่มีค่าน้อยไปหาไฟที่ค่ามากที่สุด สำหรับข้อวิจัยนี้ สอดคล้องกับความคิดของ Phumsak (1979) ที่อธิบายเรื่องศักดิ์นาไว้ว่าเป็นการจัดระเบียบบนชั้นทางสังคมให้มีลำดับคนชั้นสูงคนชั้นล่างจากทาสไพร่ไปสู่ว่าเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินการกำหนดค่าศักดิ์นาก็ใช้รนาเป็นเครื่องวัดความมีอำนาจ ผู้ที่มีอำนาจครอบครองที่ดินมากที่สุดก็ถือว่าเป็นเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน

คำเรียกชื่อผู้เล่น สามารถเข้าใจกันได้ทันที เช่น คำว่า ชาวไฟ สมาชิก เป็นต้น ผู้เล่นไฟตองนั้นส่วนมากเป็นผู้สูงอายุในชุมชนที่มักมีเวลาว่างและไม่ได้ทำงานประจำ ข้อนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phraiwan (2010) ที่อธิบายว่า ส่วนใหญ่คนเฒ่าคนแก่ที่สู่วัยมักมีกิจกรรมยามว่างและกิจกรรมดังกล่าวก็หนีไม่พ้นการรวมตัวเล่นไฟกันในแต่ละวัน

ส่วนคำระบวิธิการเล่น เป็นการอธิบายวิธีเล่นที่แตกต่างจากการเล่นไฟอื่นและในวงไฟตองก็มีคำเฉพาะ อุปกรณ์เฉพาะสำหรับใช้เล่น วิธีการเล่นเบื้องต้นเริ่มจากการหาอุปกรณ์การเล่น ได้แก่ ไฟเมื่อได้ไฟมาแล้วต้อง ทำ แจก ตัด ใช้เสื่อน้ำมันปูพื้น ใช้ไม้เขี่ยเนื่องจากไฟฟองไฟไทยมีขนาดเล็กหยิบจับไม่สะดวก คำอธิบายวิธีการเล่นฟองไฟนี้สอดคล้องกันกับความคิดของ Burutphat (1974) ที่กล่าวไว้ว่า การละเล่นหรือวิธีการเล่นไฟหรือการพนันบางอย่างของไทย ส่วนใหญ่ชาวจีนที่เข้ามาค้าขายกับคนไทยได้นำเข้ามาเผยแพร่ให้คนไทยได้เล่นกัน ความเป็นจริงก่อนหน้านี้การละเล่นของคนไทยยังเป็นเพียงการ ชนไก่ กัดปลา แข่งเรือพาย เป็นต้น จากการศึกษาวิจัยคำและการใช้ไฟในวงไฟฟองไฟไทยในแง่ของคำที่หลากหลาย พบคำที่ใช้เฉพาะในวงไฟฟองไฟไทย แต่ไม่ใช้ในชีวิตประจำวันทั่วไป ได้แก่ คำว่า ไอ้หนัวร์เลือด ซึ่งเป็นการด่าไฟใบที่ตนเองไม่ต้องการแต่กลับจับขึ้นมือมา เป็นการด่าเทียบเคียงกับประจำเดือนของสตรีที่คนท้องถิ่นนับว่าเป็นของสกปรกอัปมงคลน่าแต่ความขมขื่นมาให้ ในความหมายนี้ ก็คือไฟชวยที่จั่วได้นั่นเอง นอกจากนี้ ยังพบคำว่า เสียร ที่ไม่ใช้มีความหมายว่า หัว หรือ ยอด แต่กลับมีความหมาย หมายถึง เรียง คำว่า เสียร ที่แปลว่า เรียง ในไฟฟองไฟไทย หมายถึง การเรียงของไฟพวกเดียวกันตามลวดลายศิลปกรรมที่ปรากฏตามลำดับและศักดิ์ไฟ พบคำว่า กวย ซึ่งไม่มีการเก็บคำในงานนากรมของราชบัณฑิตยสถาน คำว่า กวย ในวงไฟฟองไฟไทย หมายถึง การจับคู่ไฟพวกเดียวกันแต่คนละชนิด ไฟสองใบ จับคู่กันเรียกว่า กวย เมื่อนำใบที่สามมาเพิ่มให้ครบชุดเรียกว่า เสียร เป็นต้น

References

- Bunphakdi, A. (1967). **Thai Pong cards**. Bangkok: The Excise Department. (In Thai)
- Burutphat, W. (1974). **History of Chinese people in Thailand**. Bangkok: Phrae Phitthaya. (In Thai)
- Liamkaew, S. (1986). Psychology and word learning. **Journal of Education, Faculty of Education, Prince Songkhla University, 4, 81-91**. 81-91. (In Thai)
- Phiriyarangsarn, S., Sonsuphap, R., & Kesapradit, B. (2014). **Changing the Role of the Government Lottery Office. In the Thai lottery business research project for development: Body of knowledge conceptual framework and guidelines for organizational development**. Nonthaburi: The Government Lottery Office. (In Thai)
- Phraiwan, R. (2010). **Thai idioms and Tong cards**. Bangkok: Dhonburi Rajabhat University. (In Thai)
- Phumsak, J. (1979). **The face of Thai feudalism**. Bangkok: Saengngoen. (In Thai)
- Ratchabandittayasathan. (2003). **Royal Institute Dictionary 2003**. Bangkok: Nanmeebooks. (In Thai)
- Saengponsit, P. (1997). **Communication Design 1 Faculty of Fine and Applied Arts Book: Suan Dusit University**. Bangkok: Pimlak. (In Thai)
- Sonsuphap, R. (2013). **Border Casino: Management Guidelines for Center Management study problem gambling**. Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)
- Sukkhao, K. (2013). **Transformation of Agricultural Social Structure and Modification of Meaning and Negotiation of Woman: A Study of the Expansion of Married Woman Card Party in a Sub-district of Nakhon Si Thammarat Province**. Nakhon Si Thammarat: Walailak University. (In Thai)

